

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญ

ในระบบนิเวศประกอบด้วยสิ่งมีชีวิตหลากหลายชนิดที่มีรูปแบบการกระจายตัวแตกต่างกัน ทั้งพืชและสัตว์ต่างมีการตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมในรูปแบบที่ต่างกันเพื่อความอยู่รอดของตนเอง สาหร่ายเป็นกลุ่มสิ่งมีชีวิตหนึ่งที่สามารถพบได้ทั้งบนบกและในน้ำ ทำหน้าที่เป็นผู้ผลิตที่สำคัญในระบบนิเวศ รวมถึงเป็นแหล่งอาหารหลักของผู้บริโภคลำดับที่หนึ่งและมีการถ่ายทอดพลังงานที่ได้จากสาหร่ายผ่านสายใยอาหารไปจนถึงผู้บริโภคลำดับสุดท้ายซึ่งรวมถึงมนุษย์ สาหร่ายแต่ละชนิดจะมีรูปแบบการกระจายตัวแตกต่างกันออกไปตามระบบนิเวศต่างๆทั่วโลก ซึ่งมนุษย์รู้จักนำสาหร่ายที่พบในพื้นที่ที่ตนอาศัยอยู่มาใช้ประโยชน์ทั้งการนำมาทำเป็นอาหารและยารักษาโรคตั้งแต่ในอดีต ส่วนในปัจจุบันมีการพัฒนากระบวนการนำสาหร่ายไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ เช่น ใช้เป็นส่วนประกอบในอาหารเสริม เครื่องสำอางค์ หรือการนำไปผลิตเป็นพลังงานทางเลือก ดังนั้นจึงมีผู้ที่สนใจศึกษาด้านสาหร่ายวิทยาอย่างต่อเนื่องและมีเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ

ในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยมีการกระจายตัวของสาหร่ายน้ำจืดขนาดใหญ่อยู่ตามแม่น้ำต่างๆ ซึ่งชุมชนที่อาศัยอยู่ตามบริเวณลุ่มแม่น้ำบางแห่งได้นำสาหร่ายดังกล่าวมาบริโภคเป็นอาหารภายในท้องถิ่น เช่น บริเวณลุ่มแม่น้ำน่านของจังหวัดน่านและบริเวณลุ่มแม่น้ำโขงของจังหวัดเชียงราย อำเภอเชียงของ อำเภอเวียงแก่นและอำเภอเชียงแสน สาหร่ายในธรรมชาติที่นิยมนำมารับประทานเป็นอาหาร ได้แก่ สาหร่ายไถ (*Cladophora*, *Microspora*) สาหร่ายเตา (*Spirogyra*) และสาหร่ายลอน (*Nostochopsis*) ในการศึกษาสาหร่ายน้ำจืดขนาดใหญ่ทางภาคเหนือของประเทศไทยยังคงมีการศึกษากันอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในบริเวณลุ่มแม่น้ำน่านและลุ่มแม่น้ำโขงที่นิยมนำสาหร่ายยัดเคาะขนาดใหญ่ที่กินได้มาใช้ประโยชน์กันอย่างแพร่หลาย

แม่น้ำยมเป็นแม่น้ำที่สำคัญสายหนึ่งในภาคเหนือของประเทศไทย จัดเป็นระบบนิเวศน้ำไหลที่มีการนำทรัพยากรธรรมชาติไปใช้ในกิจกรรมต่างๆ อาทิเช่น การนำน้ำไปใช้เพื่อการอุปโภคบริโภคในครัวเรือน การเกษตรกรรม และการเลี้ยงสัตว์น้ำ เป็นต้น จากกิจกรรมเหล่านี้ได้ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศของแม่น้ำยมให้มีสภาพเสื่อมโทรมลง รวมถึงสิ่งมีชีวิตต่างๆที่อาศัยอยู่ในแม่น้ำยมก็ได้รับผลกระทบเช่นเดียวกัน และผลกระทบที่เกิดขึ้นอาจส่งผลกระทบต่อสาหร่ายขนาดใหญ่ที่พบในแม่น้ำยมเช่นเดียวกันกับสิ่งมีชีวิตอื่นๆ โดยการศึกษาสาหร่ายขนาดใหญ่ที่กินได้ในบริเวณลุ่มแม่น้ำยมยังมี

ข้อมูลไม่มากนัก ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงได้ทำขึ้นเพื่อเป็นองค์ความรู้ใหม่ในการศึกษาด้านสาหร่ายวิทยา ในแม่น้ำยมและสามารถนำไปใช้ในการจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างเหมาะสมต่อไปในอนาคตจึงต้องการทราบว่า สาหร่ายขนาดใหญ่ที่กินได้ที่พบในแม่น้ำยม บริเวณอำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา มีรูปแบบการกระจายตัวเป็นอย่างไรและมีปัจจัยสิ่งแวดล้อมอะไรบ้างที่มีอิทธิพลต่อการกระจายตัวที่เกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.2.1 เพื่อศึกษาการกระจายตัวของสาหร่ายขนาดใหญ่ที่กินได้ในแม่น้ำยม อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา โดยแบ่งออกเป็นการศึกษาในแต่ละช่วงเวลาและการศึกษาในแต่ละพื้นที่
- 1.2.2 เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมในช่วงเวลาที่สาหร่ายขนาดใหญ่ที่กินได้สามารถอาศัยอยู่

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved